

JAN BERDYSZAK

WYSTAWA PRAC

WARSZAWA, 17 PAŹDZIERNIKA – 9 LISTOPADA 2013

Jan Berdyszak

MALARSTWO I GRAFIKA

WYSTAWA POŁĄCZONA ZE SPRZEDAŻĄ
17 PAŹDZIERNIKA – 9 LISTOPADA 2013 r.

Salon Wystawowy MARCHAND
Warszawa, Plac Konstytucji 2
poniedziałek-piątek od 11 do 19
sobota od 11 do 16

Kontakt:
tel. 22 621 66 69, mail: marchand@desa.pl

www.desa.pl

MECENAS KULTURY

Fot. dzięki uprzejmości Elżbiety Kościelak

Salon Wystawowy Marchand zaprasza na kolejną wystawę klasyka polskiej sztuki współczesnej – Jana Berdyszaka. Prezentowane prace pozwalają zaobserwować jak w twórczości tej, tradycyjny obraz stopniowo zostawał poddawany w wątpliwość, zachwiana zostawała konwencjonalna relacja pomiędzy przedstawieniem a tłem, przekraczana granica pomiędzy wnętrzem a zewnętrzem, a artysta zaczynał operować fragmentem zamiast całości. Powstałe na przestrzeni trzydziestu lat obiekty pokazują zmiany w koncepcji artystycznej, która stale oscylowała wokół oszczędnego języka geometrii w różnych momentach odmiennie operując wycinaniem, resztką, wydartym fragmentem, czy pozytywem/negatywem. Niewielkie prace często o charakterze kolorowych szkiców stanowią wizualne notatki do bogatych teoretycznych rozważań artysty oraz wstęp do większych przestrzennych realizacji.

Sama ekspozycja pozostaje w napięciu do poprzedzającej ją wystawy Aleksandra Kobzdeja oraz nadchodzącej Jana Lebensteina, artystów, dla których materia stanowiła nadrzędną rolę. Pozwala to stałym bywalcom Salonu Wystawowego Marchand jeszcze bardziej docenić „oszczędność” i ascetyczny charakter wypowiedzi artystycznej Jana Berdyszaka.

Agata Szkup
Dyrektor Działu Sprzedaży

WYSTAWY INDYWIDUALNE:

1960	Galeria Od Nowa, Poznań	1999	Galeria Medium, Bratysława		Exhibition Center Parsons School of Design, Nowy Jork
1963	Galeria ZPAP, Poznań		Galeria Piano Nobile, Kraków	1992	Park Rittergut Birkhof, Dusseldorf
1965	Galeria Krzysztofory, Kraków		Foyer der Liederhalle, Stuttgart		Centrum Sztuki Współczesnej, Zamek Ujazdowski, Warszawa
1966	Akiyama Gallery, Tokio	2000	O obrazie, Muzeum Warmii i Mazur, Olsztyn		
1967	Galerie an der Biberstrasse, Wiedeń	2001	Galeria Stara, Lublin	1993	Muzeum Narodowe, Poznań
1969	Zachęta, Warszawa		Galeria U Jezuitów; Centrum Kultury Zamek, Poznań	1994	Museum der Kunstler, Erfurt
	Grabowski Gallery, Londyn	2002	Labirynt 2, Lublin		Palazzo Blumenstihl, Rzym
1970	BWA, Sopot		Galeria Studio, Warszawa		Muzeum Narodowe, Warszawa
1971	Dum Panu z Kunstatu, Brno		Galeria, Poznań	1995	Galerie 13, Hannover
	Kápolna Galeria, Balatonboglár (Węgry)	2003	Galeria Kameralna, Słupsk		Realites Illusoires, Galerie Vrais Reves, Lyon Festival 95, Hotel du Musee, Arles
1973	Salon Krytyków, Lublin	2006	Przemiany obrazu, Zachęta, Warszawa	1996	Alvar Aalto Museum, Jyväskylä
1974	Galeria 72, Muzeum Ziemi Chełmskiej		Galeria Miejska Arsenał, Poznań	1997	Int. Grafik Triennale, Kraków
	Muzeum Narodowe, Poznań	2007	Prace 1960-2006, Galeria Stary Browar, Poznań		Sight lines, Latitude 53 Gallery, Edmonton/Alberta
1975	Galeria Studio, Warszawa	2010	Reszty reszt, Art NEW media, Warszawa	1998	Galeria Arsenał, Białystok
1976	Ośrodek Propagandy Sztuki, Łódź				Ino – cho Museum, Kochi Frame Gallery, Pittsburgh
	Galeria sztuki Najnowszej, Wrocław				Suzuka Museum, Nagano
1977	Galeria Kordegarda, Warszawa			1999	Tiroler Kunstpavillon, Innsbruck
	Muzeum Architektury, Wrocław				Tomorrow is today, Shimin Gallery, Osaka/Japan
1978	Dom Artysty Plastyka, Warszawa				Utopia i Wizja, Centrum Rzeźby Polskiej, Orońsko
1980	Galeria Zapiecek, Warszawa	1969	Biennale de Paris		Zachęta, Warszawa
1981	Galeria GN, Gdańsk		International Festival Exhibition, National Gallery, Edynburg	2000	Licht-Raum-Zahl, Kunsthau Nurnberg
	BWA Lublin	1970	Gruga Garten, Essen	2001	Światło – Jan Berysak, Aleksandra Jachtoma, Krzysztof Jegliński, Jerzy Kalina, Galeria Studio, Warszawa
1982	Galeria Kubus, Hannover, Germany		UNESCO, Paryż		Hommage à Paul Klee, Muzeum Narodowe, Warszawa; Muzeum Narodowe, Poznań
	Galeria Tolernace, Hamburg, Germany	1971	Międzynarodowe Quadriennale Praskie		Polscy abstrakcyjniści, Muzeum Pomorza Środkowego, Słupsk
1983	Galeria ON, Poznań	1972	Man and his world, Montreal		Wojna w człowieku, Muzeum Centrum Rzeźby Polskiej, Orońsko
1984	Galeria ON, Poznań	1974	X Biennale Internationale d'Art, Menton		...aby przejść przez granice malarstwa... (prace z lat 1965-1975), Galeria 86, Łódź
1985	BWA Lublin		Royal British Artists Gallery, Londyn		Figura – Forma – Znak, Muzeum Rzeźby Współczesnej, Orońsko
1986	Galeria Foto-Medium-Art, Wrocław		War Memorial Gallery, Baltimore		Współczesne malarstwo polskie ze zbiorów Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy; Miejska Galeria Sztuki, Łódź
1987	Galeria Studio, Warszawa		Maison Laffitte, Paryż		Galeria Sztuki Polskiej, Muzeum Narodowe, Łódź
	BWA, Toruń	1975	Alvar Aalto Museum, Jyväskylä		zitra je dnes, Galeria Výtvarného Umění, Nachod
	BWA, Bydgoszcz		Everton Museum of Art, Syracuse, USA		Warszawskie Przegląd Malarstwa, Okręg Warszawski ZPAP, Warszawa
	Galerie l'Ollave, Lyon, France		Polonia en Mexico, Museo de Arte Moderno, Meksyk	2002	Początek, kolekcja 2005/2006
	Skironio Museum, Skironio (Grecja)	1976	Internationale Grafik Triennale, Kraków		Warmińsko-Mazurskiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, Muzeum Warmii i Mazur, Olsztyn
1988	Muzeum Archeologiczne, Gdańsk		Albight Knox Museum, Buffalo	2005	Samoświadomy Obraz, Arsenał, Poznań
1990	Galeria 72, Muzeum Ziemi Chełmskiej		Museo Nacional de Soares dos Reis, Porto	2009	Jan Berdyszak i Ewa Zawadzka
1991	Centrum Rzeźby Polskiej, Orońsko		Palacio de Velazquez, Madryt		Ewa Zawadzka i Jan Berdyszak, Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Galeria EXTRAVAGANCE, Sosnowiec
1992	Galeria Studio, Warszawa	1978	International Contemporary Art Exhibition, New Delhi		
	Międzynarodowe Centrum Sztuki, Poznań		Charlottenborg, Kopenhaga		
	Muzeum Zielona Góra		Chrysler Museum, Norfolk		
1993	Galerie l'Ollave, Lyon, France	1979	Międzynarodowe Quadriennale Praskie (nagroda)		
	Centr d'Arts Plastiques, Saint-Fons	1980	Museo de Belles Artes, Caracas		
	URDLA, Villeurbane		Ai Gallery, Tokio		
	BWA, Wrocław	1983	Int. Grafik Triennale, Kraków		
	BWA, Słupsk		Triennale Kleinplastik, Fellbach		
1994	Develt Resim ve Heykel Müzesi, Ankara, Turcja		Grafik-Biennale, Baden-Baden		
	Muzeum Okręgowe, Toruń	1985	International Open-Air Biennale, Ateny		
1995	Galeria Stara, Lublin	1987	Freiraum, Kunststation Kleinsassen, Fulda		
1996	Muzeum, Śląskie, Katowice		Kunst Projekt, Lillehammer		
	Galeria Współczesna BWA, Katowice	1989	Konkret Neun, Nurnberg		
	Galeria Teraz, Szczecin	1991	Int. Grafik Triennale, Kraków		
	Galeria Arsenał, Białystok				
	Bunkier Sztuki, Kraków				
1997	Muzeum ASP, Warszawa				
	Muzeum Zielona Góra				
1998	The Torsten Lilia Graphic Art Collection w Grafikens Hus, Mariefred, Szwecja				
	Galeria Arsenał, Poznań				

WYSTAWY ZBIOROWE:

Jan Berdyszak urodził się w 1934 roku w Zaworach k/Książa Wielkopolskiego. Ukończył w 1958 roku PWSSP w Poznaniu, gdzie studiował rzeźbę. Profesor Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Postać profesora Jana Berdyszaka jest jedną z najwybitniejszych w najnowszej historii sztuki polskiej. Jego bardzo bogaty dorobek artystyczny obejmuje poza rzeźbą i malarstwem, rysunek, instalację, fotografię, rzeźbę, grafikę oraz scenografię.

Twórczość **Jana Berdyszaka** składa się z cykli, z których każdy jest rozwinięciem pewnego problemu teoretycznego, filozoficznego, a w końcu formalnego, jaki w danym okresie w sposób szczególnie zajmował artystę. Realizacjom plastycznym towarzyszyły liczne teksty teoretyczne artysty, w których zagadnienia wizualne stawały się powodem rozważań pojęciowych i/lub odwrotnie. Ta wielość funkcjonowania dzieł Jana Berdyszaka na rozmaitych, wzajemnie dopełniających się poziomach realizacyjnych obejmuje – co wydaje się naturalne – wiele notatek teoretycznych i szkiców opisujących problemy, nad którymi pracował artysta, a także szkice, rysunki i projekty planowanych realizacji.

Jego aktywność twórcza obejmuje wiele wątków sztuki, podejmuje zagadnienia zarówno sposobów istnienia sztuki jako bytu niezależnego, jak też praktycznych wymiarów zastosowania jej praw w niemal potocznym doświadczeniu każdego z nas. Ta niezwykła jasność dyskursu i oczywiste podejście do spraw skomplikowanych oraz odkrywania w rzeczach prostych zawartości kosmosu jest jedną z najcenniejszych zdobyczy sztuki Jana Berdyszaka.

Artysta z równą swobodą i maestrią wypowiada się w rysunku, malarstwie, grafice, fotografii, rzeźbie i bardzo szeroko rozumianej instalacji, a także w scenografii. Można powiedzieć, że w przypadku jego twórczości podział na formę wypowiedzi artystycznej, czy użyte techniki plastyczne jest jednoznacznie umowny, bo tak naprawdę nie istnieje. Jan Berdyszak materializuje swoją filozofię sztuki wchodząc w dyskurs z fundamentalnymi kanonami konstruującymi sztukę, jako jedną z rudymenarnych właściwości człowieka.

Śledząc jego twórczość od 1958 roku, czyli od daty ukończenia studiów w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu do chwili obecnej zauważamy, że artysta wyraźnie wyprzedził czas post-modernizmu wprowadzając już w latach sześćdziesiątych XX wieku do swoich realizacji artystycznych, a także do swoich komentarzy teoretycznych, kategorie charakteryzujące sztukę post-modernistyczną, a nawet niektóre cechy obecne w sztuce światowej w fazie transkulturowego globalizmu na przełomie XX i XXI wieku.

Proces *sine qua non* post-modernistyczny, jakim jest **dekonstrukcja** dzieła plastycznego był obecny od początku w twórczości artysty. J. Berdyszak poruszał konsekwentnie, zarówno na poziomie artefaktów, jak też w teoretycznej refleksji towarzyszącej praktyce artystycznej, zagadnienia rozbijające europejskie pojęcie dzieła sztuki. To w teoriach filozoficznych artysta zobaczył podstawy dzieła plastycznego. Tam też poszukiwał parametrów konstytuujących dzieło i odkrył kulturową względność jego ontyki. Dzieło sztuki zaczęło

się jawić w tym kontekście, jako efekt pojmowania tak prymarnych dla sztuk wizualnych kategorii, jak przestrzeń, forma, kompozycja, kolor, u podstaw których leżała ogólna teoria bytu – ontologia. Co więcej, w zależności od przyjętego paradygmatu sztuki, te kategorie nabierają zupełnie innych cech i wartości. Zarówno więc w praktyce, jak i teorii sztuki ogólne systemy poznawcze przenikają się ze szczegółową teorią sztuki, właściwą dla danego czasu (w układzie diachronicznym) i danej kultury (w układzie strukturalnym czyli synchronicznym).

Szkicowniki, jako forma autodydaktyczna, a także pole doświadczalne rozgrywania problemów praktycznych i teoretycznych stawianych przez autora w początkach drogi twórczej, już w latach sześćdziesiątych XX wieku nabierają w twórczości J. Berdyszaka cech niezależnych realizacji, prowadzonych równolegle do realizacji w większej skali oraz w innych materiałach.

Rozbijając jedność dzieła sztuki autor uaktywnia to co zachodzi „pomiędzy” jego elementami: przestrzenią, płaszczyzną, zdolnościami percepcyjnymi odbiorcy-widza i jego emocjami. Prezentowane na wystawie prace na papierze stanowią spójny zbiór zagadnień rozwijanych w latach 1962–2005. Są reprezentowane szkice malarskie analizujące zagadnienie koloru, ale także grafiki podejmujące problem relacji puste/pełne. Oprawa prac, bez *passé par tout*, wewnątrz obrazu ograniczone tylko taflą szyby, odnosi się do jeszcze jednego parametru dzieła: przeźroczystości. Artysta pozostawia zarówno formalnie, jak i intencjonalnie wolne pole wyobrażeń dla odbiorcy-widza.

Analiza porównawcza twórczości Jana Berdyszaka oraz twórców amerykańskich i Europy Zachodniej tworzących w nurcie sztuki konkretnej, abstrakcji geometrycznej czy konceptualizmu, a także podejmowanie prób wykazywania analogii między jego praktyką artystyczną a przywołanymi nurtami sztuki euro-atlantycznej jest tylko w części uzasadniona. Położenie kultury polskiej między kulturami wschodu i zachodu daje niezwykle możliwości powstania oryginalnych koncepcji artystycznych. Nie wszyscy twórcy to dostrzegają. Jan Berdyszak nie tylko dostrzegł, ale też stworzył dzieło czerpiące z obu źródeł, łącząc tradycję historyczną i filozoficzną Europy z innymi, często odległymi kulturami. Jan Berdyszak pisał: „trudno znaleźć zjawiska artystyczne, które byłyby pozbawione jakiejś immanentnej filozofii sztuki; jest to tylko kwestia świadomości artystycznej, tego, czy artysta jest świadom, z jakiej filozofii sztuki jego twórczość wyrasta, czy też nie; czy pracuje nad własną filozofią sztuki, czy też pozostawia tę pracę innym. Komunikat artystyczny (dzieło) jest wynikiem określonego momentu procesu twórczego i dlatego nigdy nie jest kompletny ani wyizolowany ze świadomościowych, mentalnych relacji i uwarunkowań”¹.

Elżbieta Kościelak, 2013

¹ J. Berdyszak, 18.10.1978, w: *Sztuka i filozofia*, red. L. Brogowski, M. Bacciarelli, M. Kurewicz, Galeria GN, Gdańsk (1979) s. 14, cyt. za G. Dziamski, op.cit. s. 284–285.

I. Z cyklu *Szkice*, 1962 r.

technika mieszana/papier; 36 × 10 cm

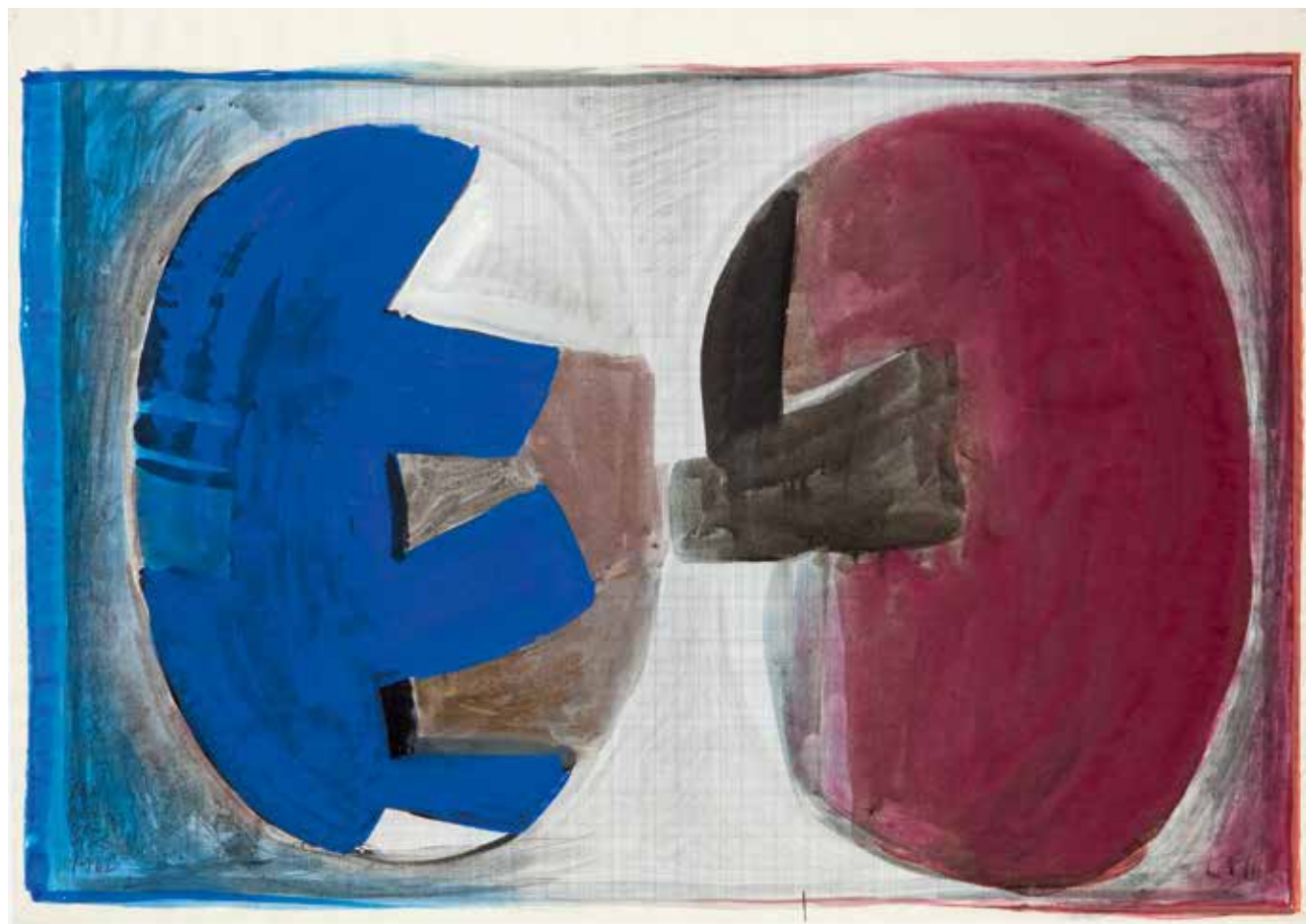
sygnowany na odwrociu: 'Jan Berdyszak 1962'

2. Z cyklu *Szkice*, 1962 r.

gwasz/papier milimetrowy naklejony na tekturę, 42 × 59,5 cm
sygnowany i datowany l.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1962'

3. Z cyklu *Szkice*, 1962 r.

gwasz/papier nutowy, 50 × 34,5 cm

sygnowany i datowany p.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1962'

4. Kompozycja półkoli, 1963 r.

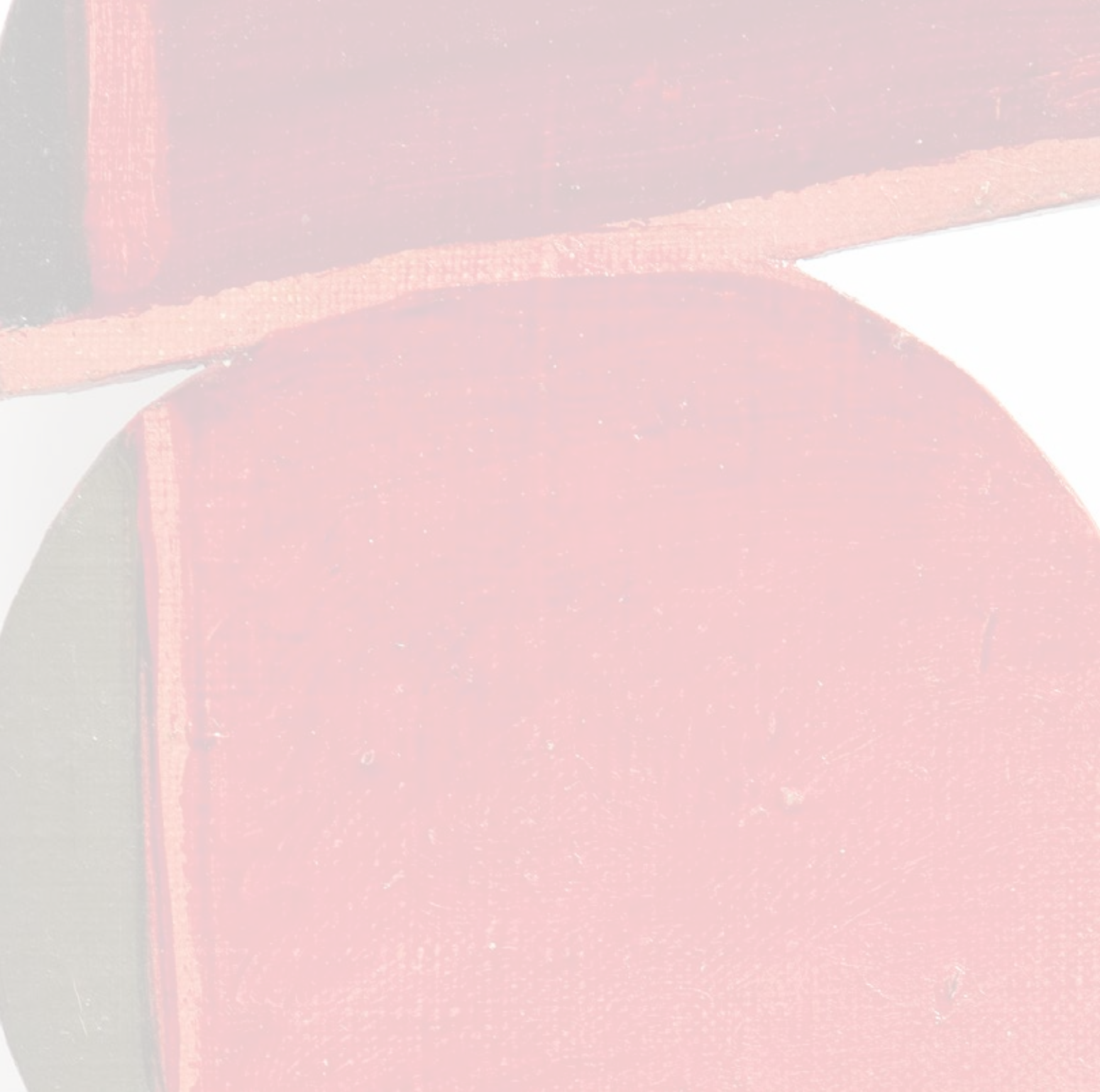
olej/deska, wys. 48,5 cm

sygnowany i opisany na odwrociu: "JAN | BER | DYSZ | AK |
1963 | olej | Kompozycja | PÓŁKOLI"

Literatura

Jan Berdyszak. Prace 1960–2006 wyd. Arsenał, Poznań 2006,
ilustracja barwna str. 143

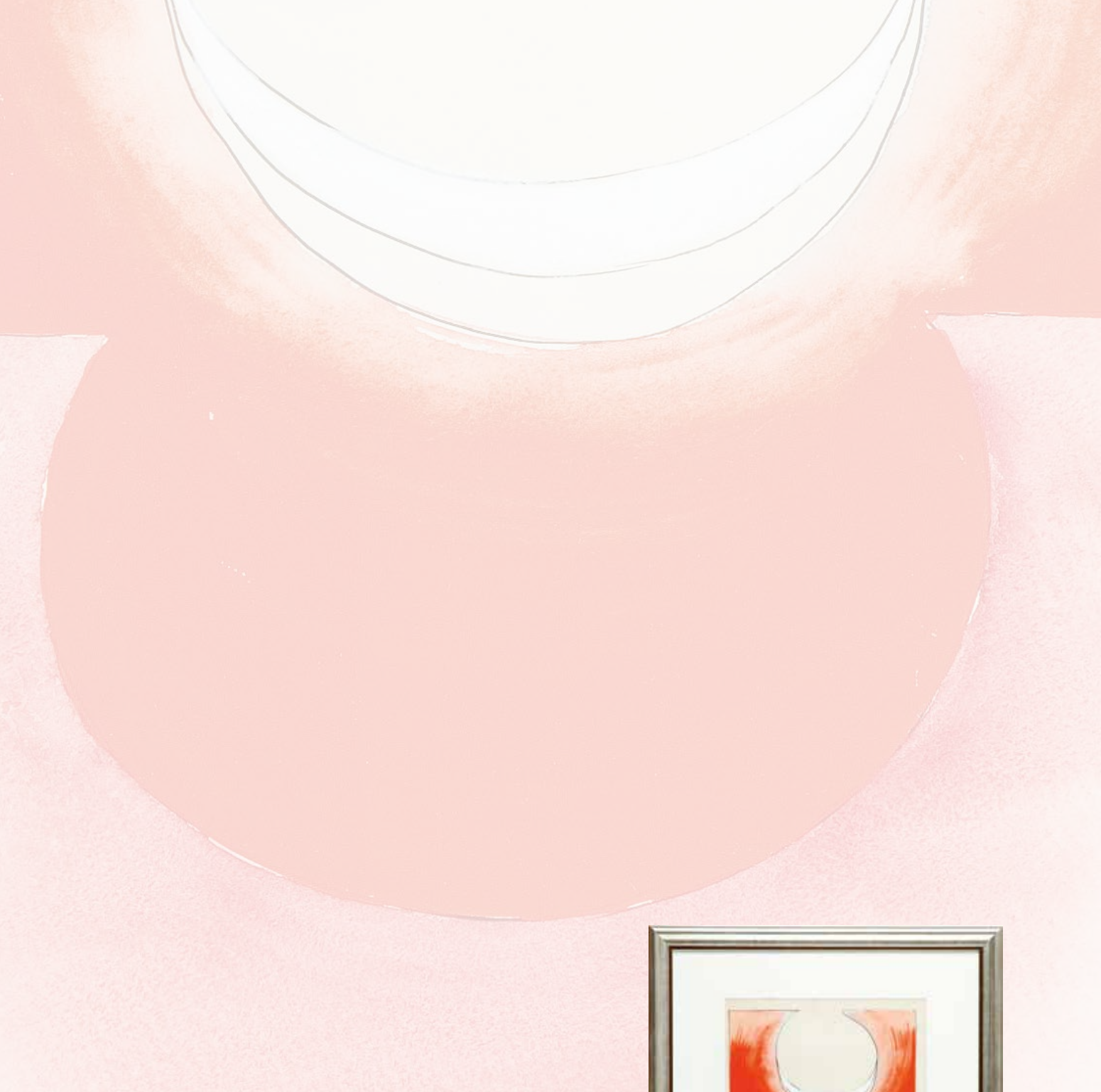

5. *Kompozycja kół*, 1963 r.

olej/deska, wys. 32,5 cm

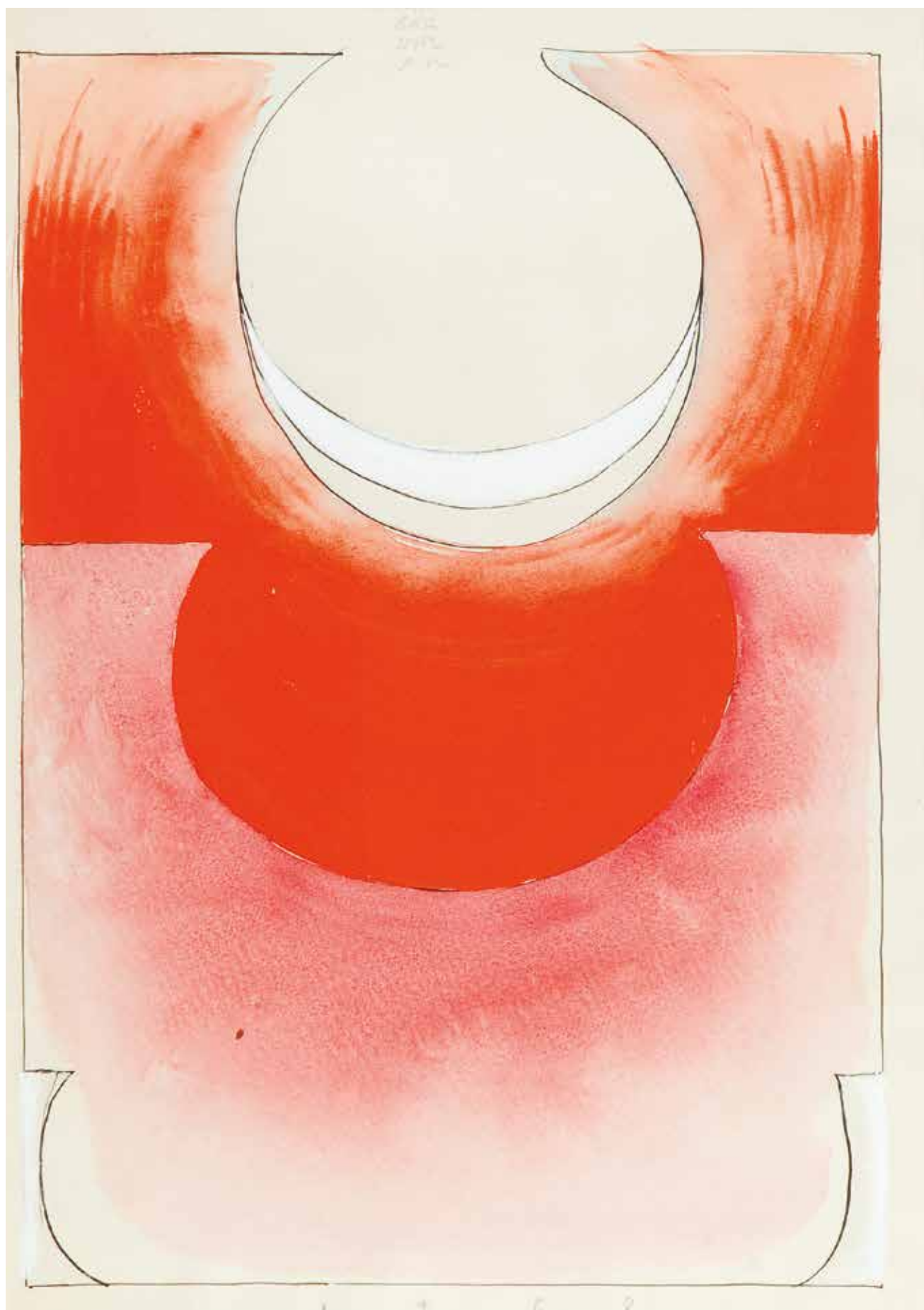
sygnowany i opisany na odwrociu: 'JAN | BER | DYSZ | AK |
1963 | olej | Kompozycja | Kół'

6. Z cyklu Szkice, 1968 r.

akwarela/papier, 41 × 28,5 cm (w świetle passe-partout)
sygnowany śr. g.: 'JAN | BER | DYSZ | AK'

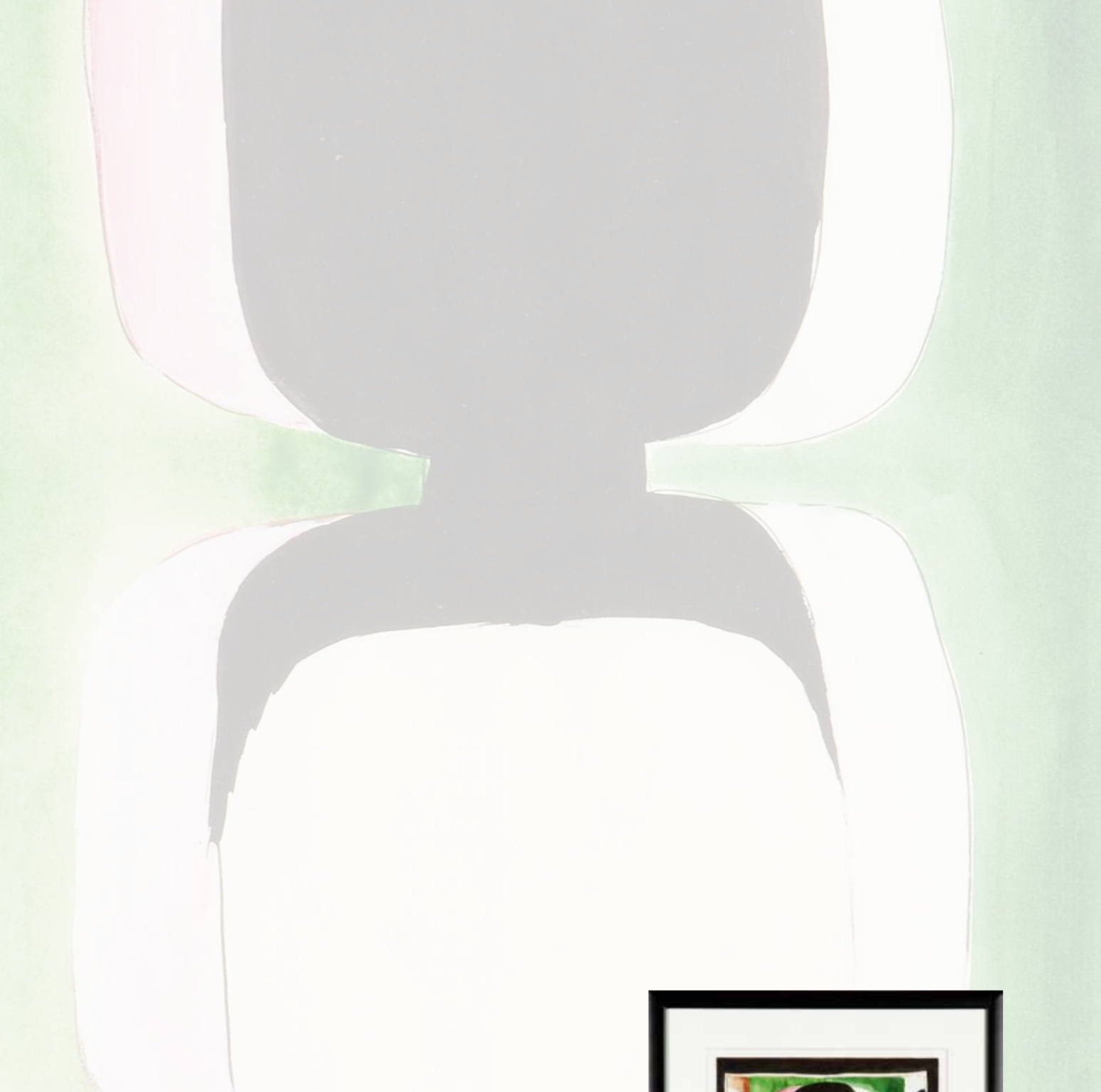
7. Z cyklu *Szkice*, 1969 r.

gwasz/tektura, 59,5 × 42 cm

sygnowany i datowany p.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1969'

8. Z cyklu *Szkice*, 1969 r.

gwasz/papier, 33 × 29,5 cm w świetle passe-partout
sygnowany l.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK' i datowany p.d.:
'1969'

9. Z cyklu Szkice, 1970 r.

akwarela/papier, 42 × 30 cm (w świetle passe-partout)

sygnowany i datowany śr. d: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1980'

1970
1971
1972
1973
1974

10. Z cyklu *Ani... ani... ani...*, 1980–81 r.

heliograf-offset, 52 × 73 cm, 4/10

sygnowany i opisany p.d.: '1980–81 JAN | BER | DYSZ | AK' l.d.: 'ani...ani..ani... c 4/10, śr. heliograf-offset'

Literatura

Jan Berdyszak. Prace 1960–2006 wyd. Arsenal, Poznań 2006, ilustracja barwna str. 92

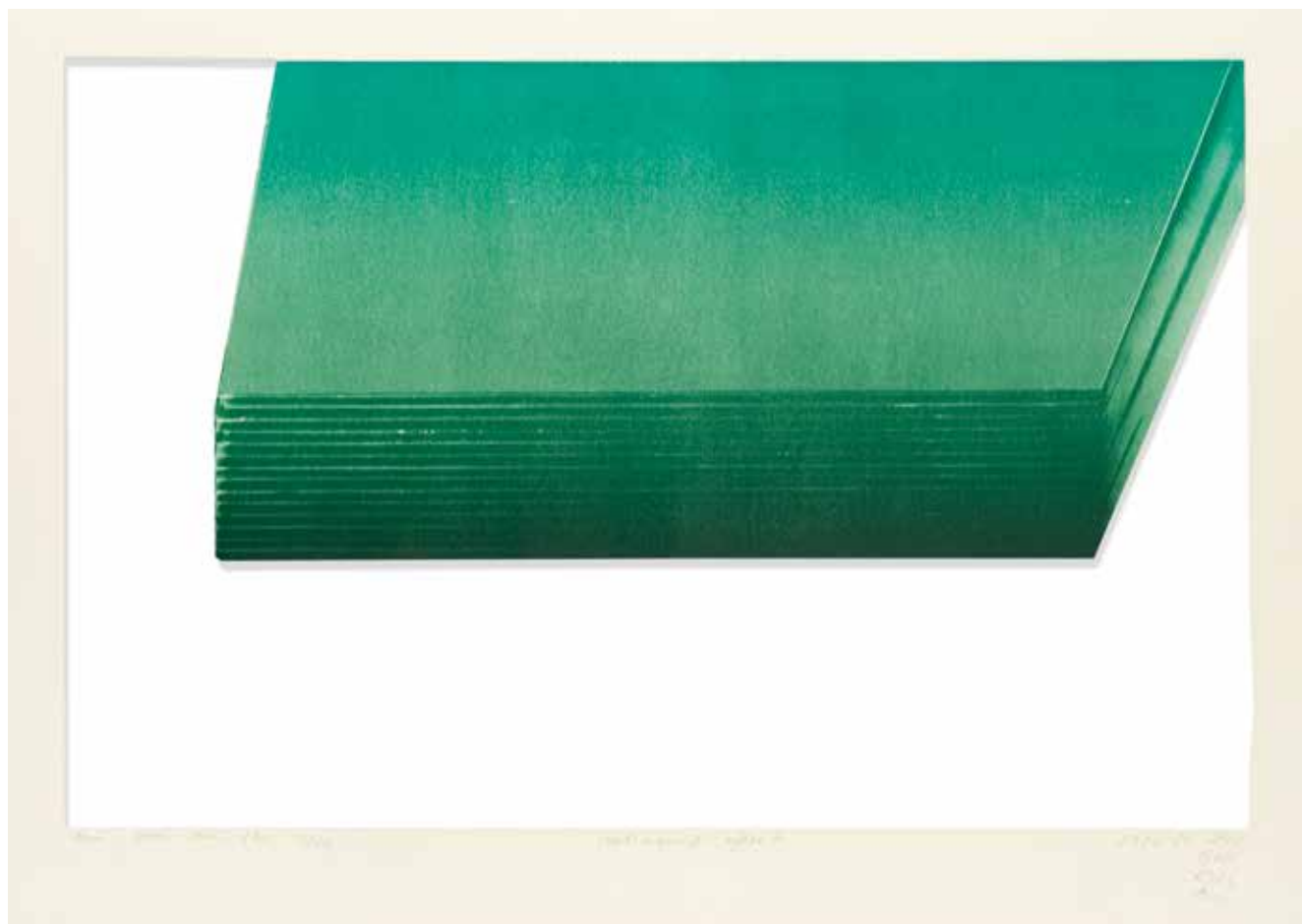
11. Z cyklu *Ani... ani... ani...*, 1980–81 r.

heliograf-offset, 52 × 73 cm, 3/10

sygnowany i opisany p.d.: '1980–81 JAN | BER | DYSZ | AK' śr.d.: 'heliograf-offset', l.d.: 'ani...ani...ani (a) 3/10'

Literatura

Jan Berdyszak. Prace 1960–2006 wyd. Arsenal, Poznań 2006, ilustracja barwna str. 92

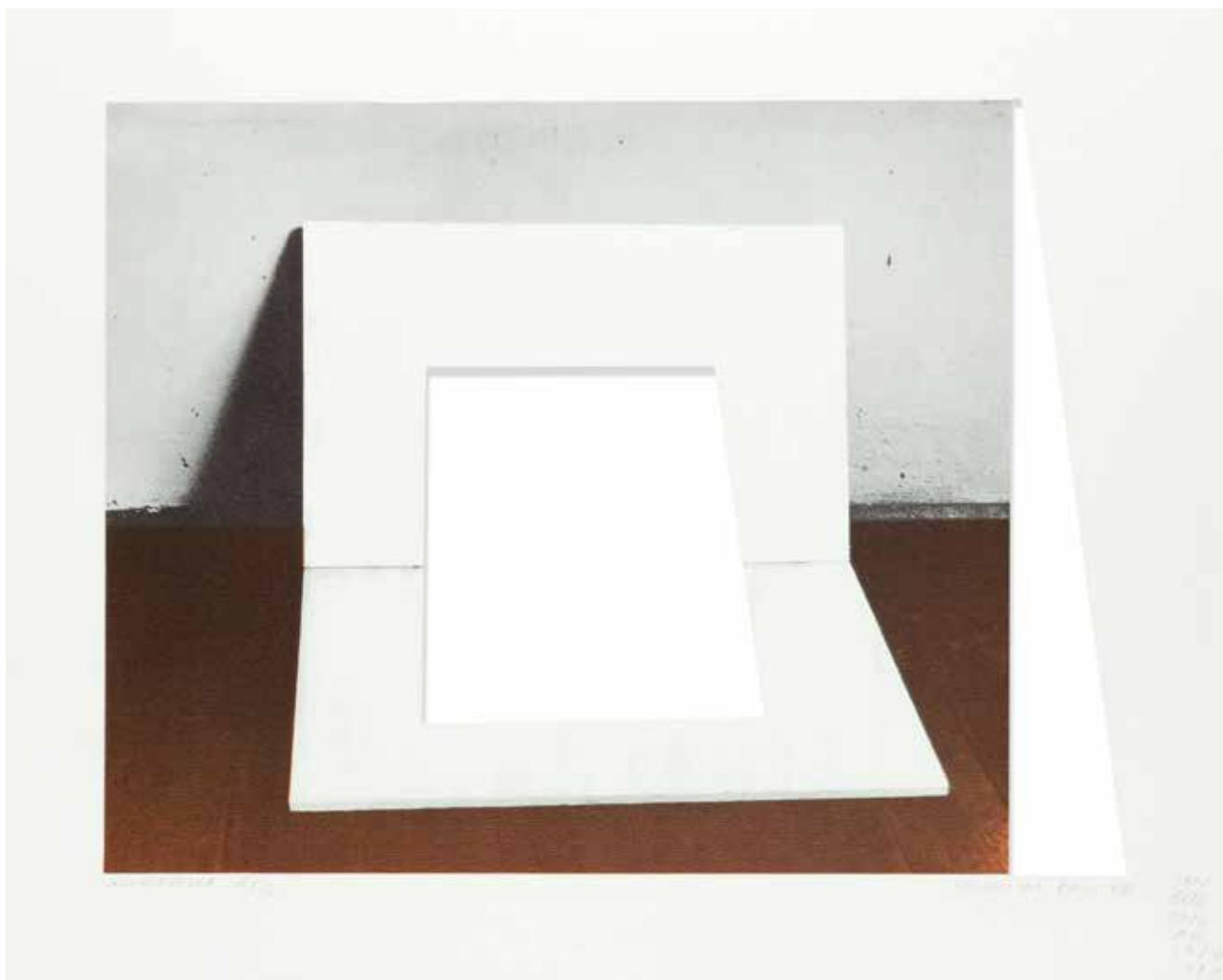
12. Z cyklu *Ani... ani... ani...*, 1980–81 r.

heliograf offset, 52 × 73 cm, 4/10

sygnowany i opisany p.d: '1980–81 JAN | BER | DYSZ | AK, śr.d: heliograf offset, l.d: ani...
ani...ani (b) 4/10'

Literatura

Jan Berdyszak. *Prace 1960–2006* wyd. Arsenal, Poznań 2006, ilustracja barwna str. 92

13. Z cyklu *Studium po... XIII*, 1980–83 r.

autooffset, 57 × 76 cm, 6/12

sygnowany i opisany p.d.: 'STUDIUM PO ... XIII JAN | BER |

DYSZ | AK | 1980 | 1983', l.d.: 'autooffset 6/12'

14. Z cyklu *Studium po...* XVI, 1981 r.

autooffset, 56 × 59 cm, 7/10

sygnowany i opisany p.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK

|1980/1983' l.d.: 'studium po... XVI autooffset 7/10'

15. Z cyklu *Projekt wyobrażeń*, 1990–93 r.

technika własna, 70 × 105 cm, 40/40

sygnowany i opisany p.g.: '40/40 Projekt wyobrażeń VII A

| 1991 | JAN | BER | DYSZ | AK' na odwrociu naklejka

2 Teriennale Grafiki Polskiej Katowice 94

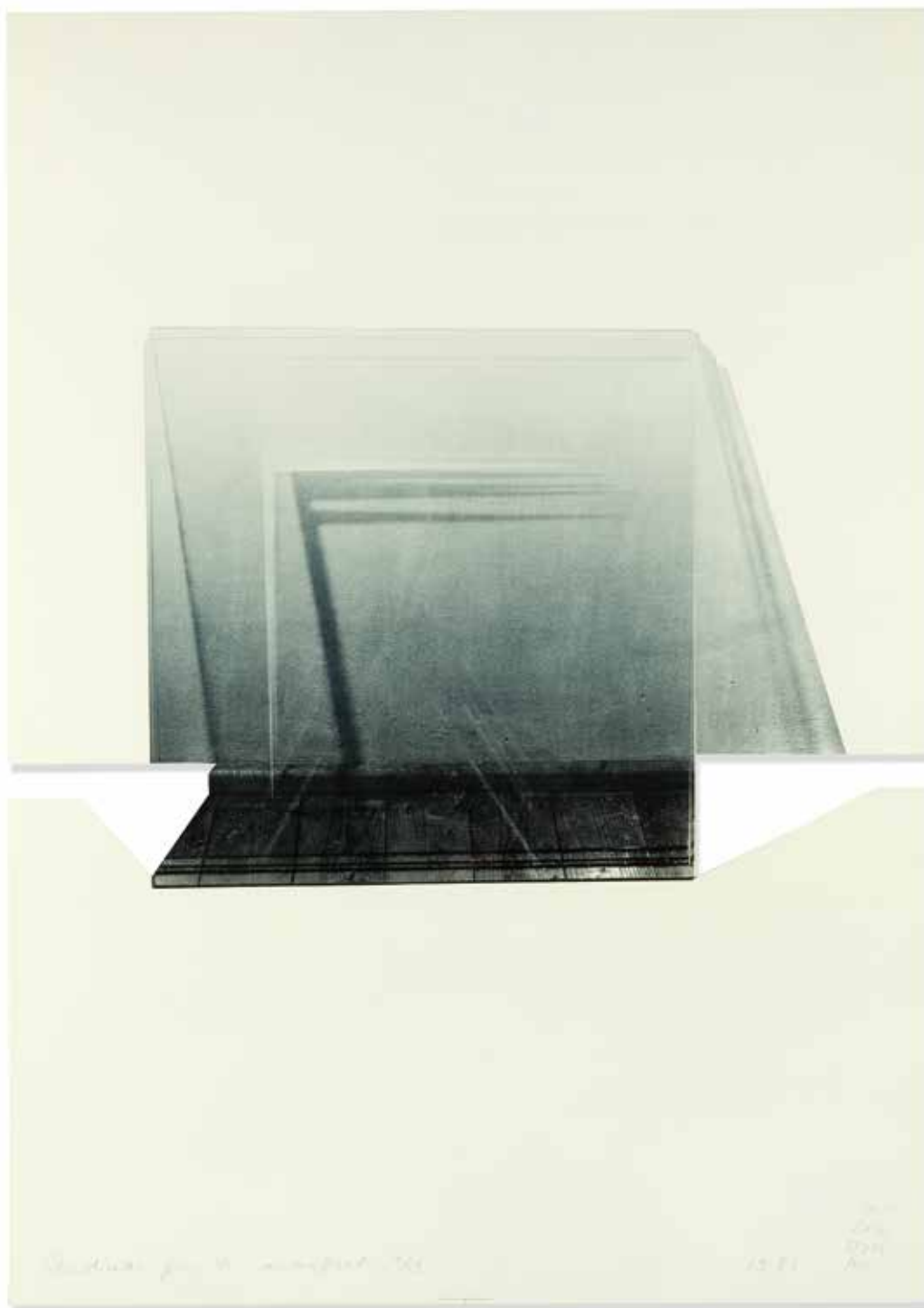

16. Z cyklu *Projekt wyobrażeń XI*, 1990–93 r.

technika własna, 63 × 105 cm, 16/32

sygnowany i opisany p.g.: 'projekt wyobrażeń XI 16/32 JAN |

BER | DYSZ | AK | 19 | 93'

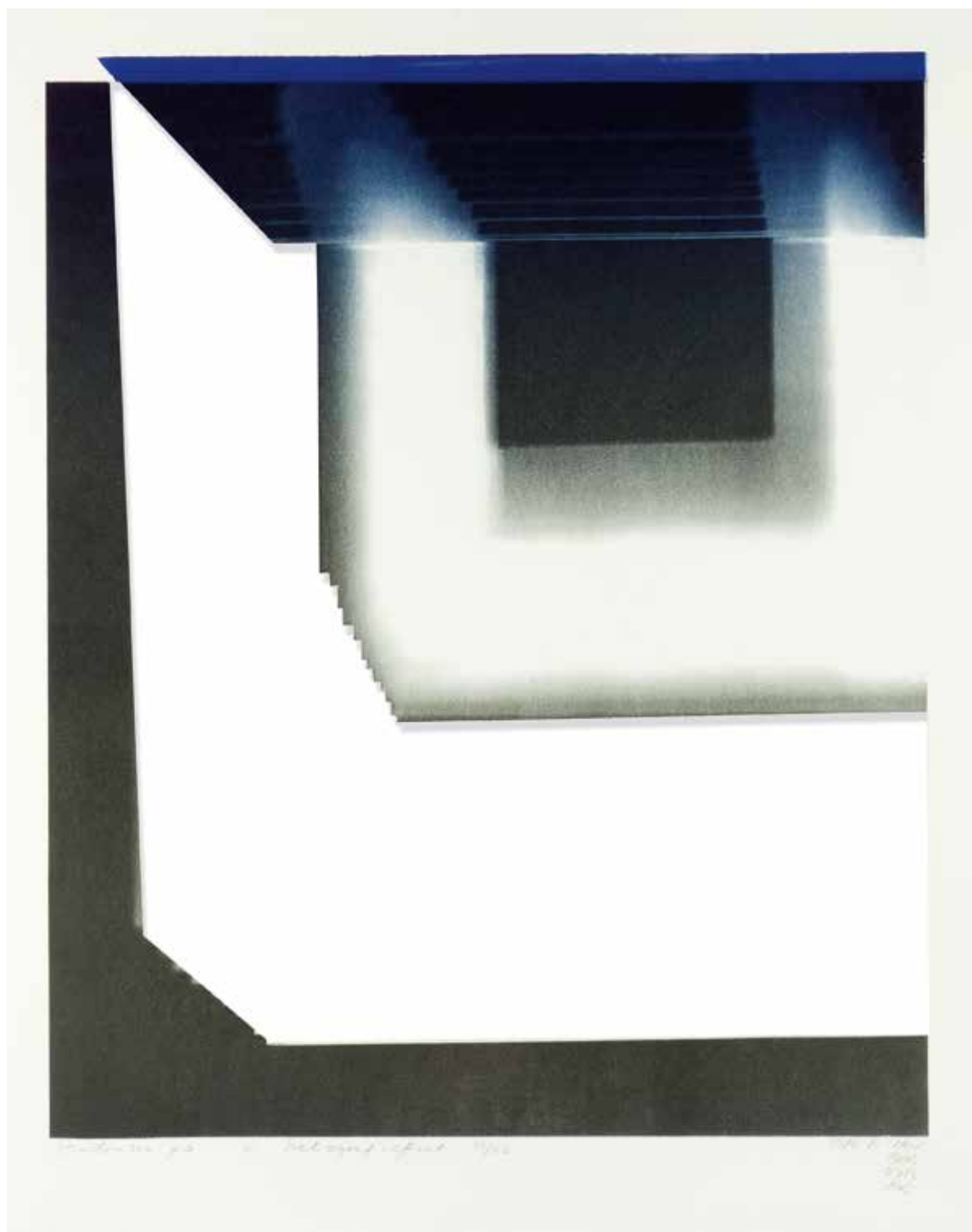

17. Z cyklu *Studium po. XI*, 1981 r.

autooffset, 83 × 60 cm, 4/13

sygnowany i opisany p.d.: '1981 JAN | BER | DYSZ | AK'

l.d.: 'studium po... XI autooffset 4/13'

18. Z cyklu *Studium po... V*, 1981 r.

heliograf-offset, 85 × 60 cm, I I/22

sygnowany i opisany: p.d.: '1980-81 JAN | BER | DYSZ | AK'

l.d.: 'studium po...V. heliograf-offset I I/22'

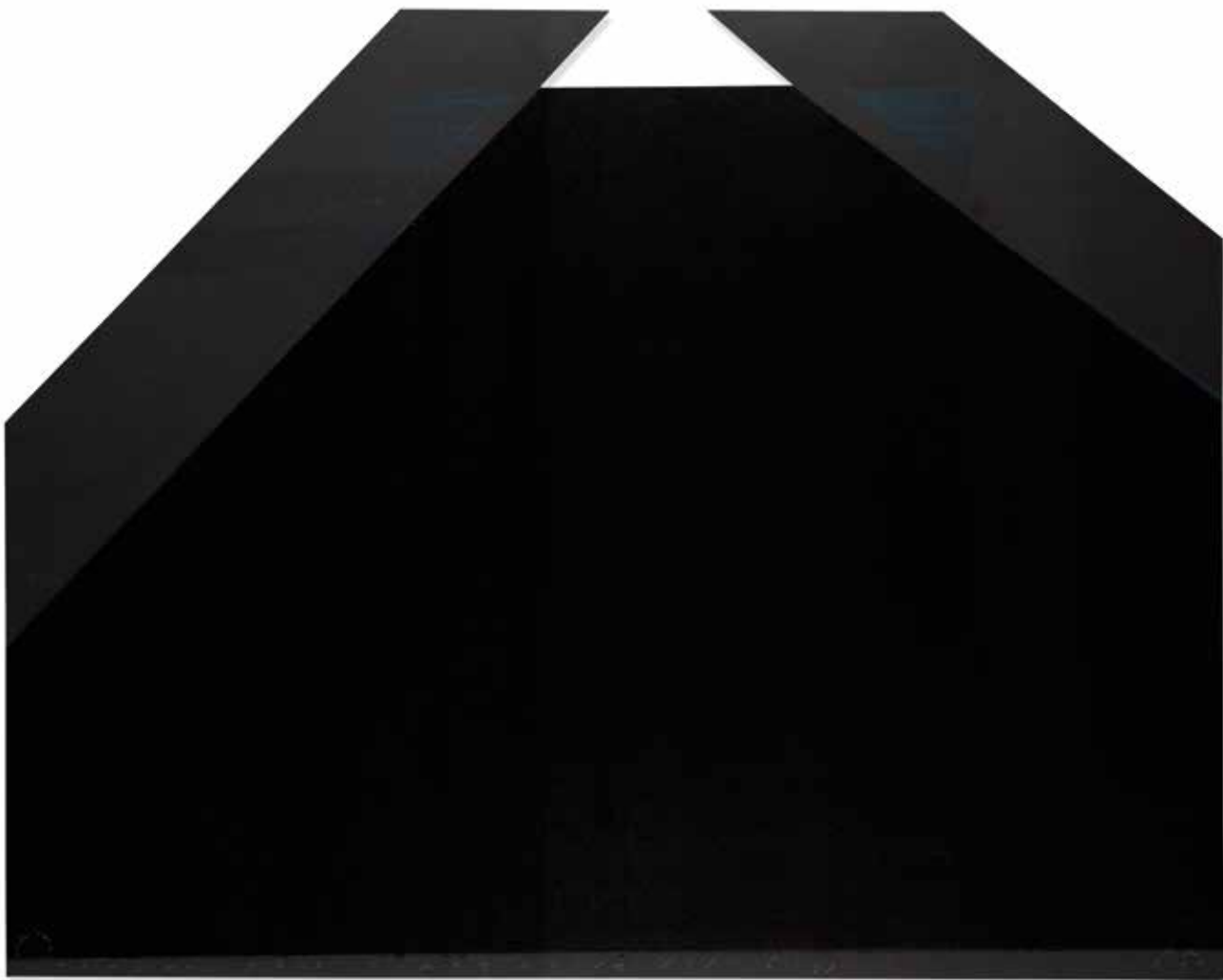

19. Z cyklu *Projekt wyobrażeń XV*, 1990–93 r.

technika własna, 71 × 91 cm, e/a

sygnowany i opisany l.g.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1993

projet pour l'imaginaire XV EA'

20. Z cyklu *Projekt wyobrażeń XIV*, 1990–93 r.

technika własna, 72 × 91 cm, I 5/28

sygnowany i opisany p.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1993'

l.d.: 'projet pour l'imaginaire XIV I 5/28'

21. Z cyklu *Projekt wyobrażeń XII*, 1990–93 r.

technika własna, 84 × 72 cm, I I/34

sygnowany i opisany p.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1993'

śr.d.: 'Projet pour l'imaginaire XII I I/34'

22. Z cyklu *Projekt wyobrażeń*, 1990–93 r.

technika własna, 64 × 82 cm, 25/26

sygnowany i opisany p.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 1988'

l.d.: '25/26 stan tego obrazu'

23. *Après passe-par-tout (organique)*, 2005 r.

technika własna/papier, 100 × 63 cm, 20/25

sygnowany i datowany l.d.: 'JAN | BER | DYS Z | AK | 2005'

ś.d.: 'Après passe-partout (organique)', l.d.: '20/25'

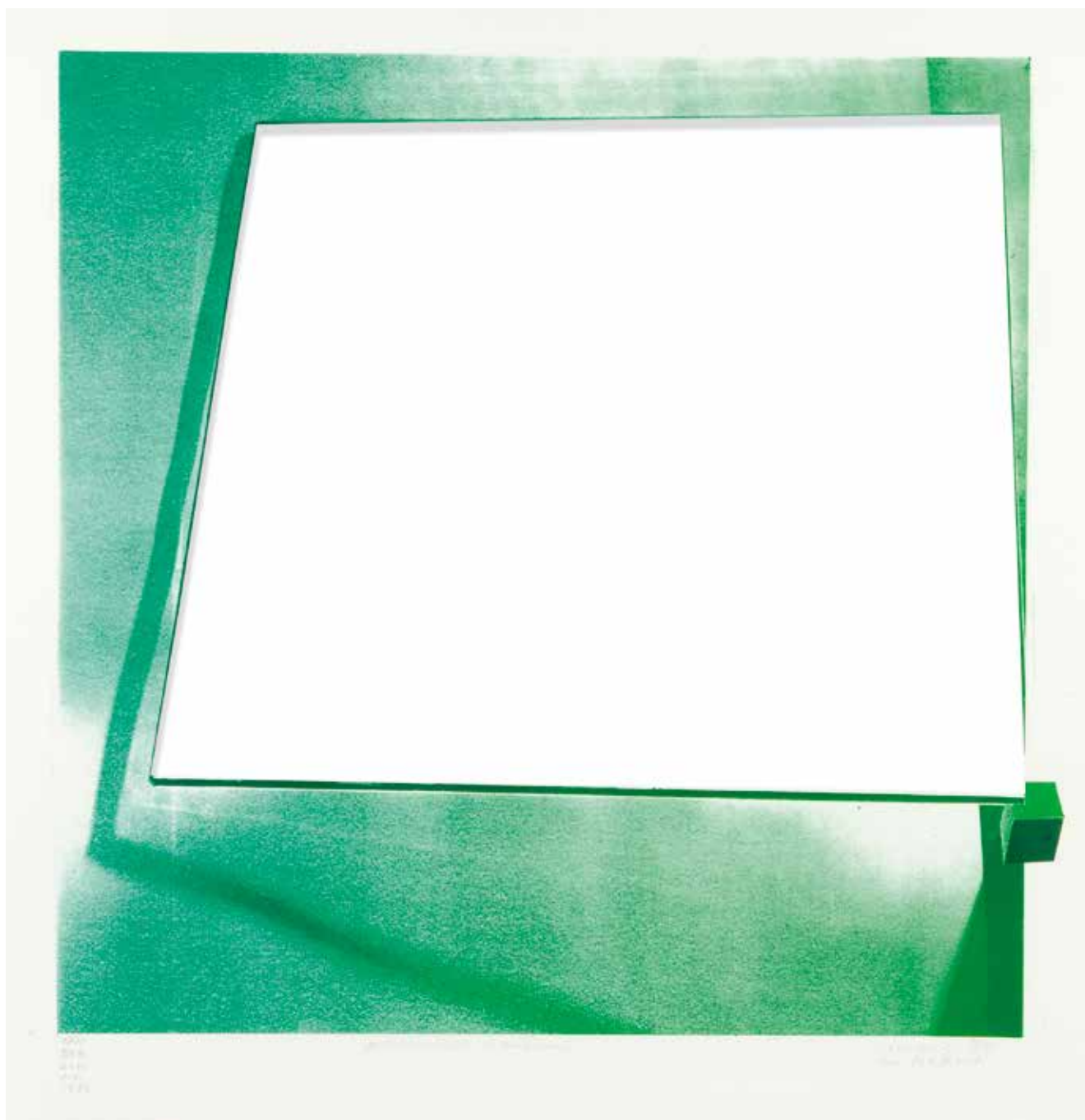
24. *Apres passe partout zielone*, 2005 r.

akryl/papier, 70 × 49 cm

sygnowany i datowany p.d.: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 2005'

na odwrociu: 'JAN | BER | DYSZ | AK | 2005 | akryl| Apres
passe par tout – zielone'

25. Z cyklu *Ani... ani... ani...*, 1980–81 r.
autooffset, 70 × 66 cm, 8/8
sygnowany i opisany l.d.: 'JAN BER | DYSZ | AK 1980'
śr.d: 'przezroczyste z cieniem, l.d: model 8/8 auto offset'

JAN LEBENSTEIN

WYSTAWA PRAC

21 listopada – 10 grudnia 2013

Salon Wystawowy MARCHAND
Plac Konstytucji 2, Warszawa
www.desa.pl

MECENAS KULTURY

